

ПРАВО
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

Європейського Союзу
та законодавство України

Міністерство юстиції України
Державний департамент з питань адаптації законодавства
Центр інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України

Ministry of Justice of Ukraine
The State Department for Legislation Approximation
Centre of Intellectual Property and Technology Transfer of the NAS of Ukraine

**ПРАВО
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА
ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ**

Intellectual
Property Law
of the European Union and
the Legislation of Ukraine

За редакцією Ю.М. Капіци

Київ - 2006

УДК 347.77(061.1+477)
ББК 67.9(0)404.3+67+9(4УКР)404.3
П68

Колектив авторів:

Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В., В.П. Воробйов,
О.О. Тверезенко, К.С. Шахбазян, О.В. Жувака

Authors:

Yuriy Kapitsa, Sergiy Stupak, Vladimir Vorobyov,
Olena Tverezenko, Karina Shahbazian, Oleksandr Juvaka

П 68 Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України /За редакцією Ю.М. Капіці: кол. авторів: Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В.П. Воробйов та ін.– К.: Видавничий Дім "Слово", 2006. – 1104 С.

Intellectual Property Law of the European Union and the Legislation of Ukraine /Editor-in-chief Dr. Y. Kapitsa: authors: Y. Kapitsa, S. Stupak, V. Vorobyov and oth.– К.: "Slovo", 2006.- P. 1104.

У монографії розглянуто законодавство Європейського Союзу у сфері охорони інтелектуальної власності, розвиток законодавства з урахуванням практики застосування, рішень Суду справедливості, перспективи гармонізації. Наведені результати комплексного порівняльного аналізу регулювання правовідносин у сфері охорони інтелектуальної власності в Європейському Союзі та Україні, надані рекомендації щодо адаптації законодавства України відповідно до стандартів ЄС.

Видання містить переклад актів законодавства ЄС у сфері охорони інтелектуальної власності, трансферу технологій, більшість з яких опубліковано вперше, глосарій термінів законодавства ЄС, інформаційні джерела щодо права інтелектуальної власності ЄС.

Монографія розрахована на фахівців органів державного управління, наукових працівників, викладачів вищих навчальних закладів, що працюють у сфері адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, винахідників, авторів, які зацікавлені у охороні своїх творчих результатів в державах-членах ЄС та трансфері технологій до держав-членів ЄС, практикуючих юристів.

The monograph presents review of the legislation of the European Union in the sphere of intellectual property, development of the legislation with taking into account the practice of its implementation, decisions of the EU Court of Justice, prospects of harmonization. There are presented results of the comprehensive comparative analysis of intellectual property legislation of the European Union and Ukraine and recommendations on the approximation of the Ukrainian legislation to the EU standards.

The edition contains translations of the EU legal acts in the sphere of intellectual property protection, technology transfer, majority of which are published for the first time, glossary of the EU legislation terms, informational sources of the EU Intellectual Property Law.

The monograph is addressed to the specialists of the state governments institutions, academics, university lecturers, who work in the sphere of EU law and intellectual property, researchers, authors, who are interested in protection of their intellectual property objects and transferring technologies to the EU member-states, professional lawyers.

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України
А.С. Довгерт

доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України
В.Н. Денисов

Рекомендовано до друку ухвалою Вченої ради Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, протокол № 6 від 15 грудня 2004 р.

ISBN 966-8407-48-2

© Державний департамент з питань адаптації законодавства, 2006
© Автори монографії, 2006
© Видавничий Дім "Слово", оригінал-макет, 2006

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ,

Вітаю вихід цієї нової публікації з питань інтелектуальної власності, що, на мою думку, є ще одним важливим кроком на шляху впровадження міжнародних правил торгівлі в Україні.

В Європейському Союзі досягнення належного рівня захисту прав інтелектуальної власності завжди вважалося надзвичайно важливим. Це стосується як забезпечення захисту прав інтелектуальної власності на внутрішньому ринку, так і в усьому світі, враховуючи, що сектори інформації та послуг обумовлюють найбільший внесок в економічний розвиток ЄС. В останній ініціативі ЄС — Директиві Європейського Парламенту та Ради 2004 року про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності зазначено: «всі держави-члени мають застосовувати ефективні, переконливі, пропорційні заходи і покарання до осіб, пов'язаних зі створенням та поширенням контрафактної та піратської продукції з метою забезпечення необхідного рівня захисту прав власників в ЄС». Ця ініціатива спрямована на зменшення витрат, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, що позитивно впливає як на розвиток бізнесу, заохочуючи більші інвестиції, так і на споживачів, надаючи їм можливість користуватися більш якісною продукцією. Вимоги ЄС щодо високих стандартів якості для всієї продукції — імпортованої чи власної — пояснює намагання Союзу забезпечити відповідний захист прав інтелектуальної власності і в країнах-партнерах ЄС.

Мені приємно зазначити, що Уряд України збільшив свої зусилля щодо забезпечення належного захисту прав інтелектуальної власності в Україні, що є невід'ємною частиною програми реформ Уряду. Це питання є в нашому двосторонньому порядку денному з 1998 року, коли набула чинності Угода про партнерство і співробітництво (УПС). УПС окремим положенням визначає, що «Україна продовжить удосконалювати захист прав інтелектуальної власності для того, щоб до кінця п'ятого року після набуття чинності Угодою забезпечити рівень захисту, аналогічний до існуючого в Співтоваристві, включаючи ефективні заходи забезпечення таких прав». Ці зобов'язання, що стосуються законодавства, наразі багато в чому виконані, однак лишається значна робота щодо забезпечення його застосування.

Крім того, як визначено Планом дій «Україна — ЄС», прийнятим у лютому 2005 р., Україна має забезпечити *рівень захисту, подібний до ЄС, включаючи ефективні засоби його впровадження відповідно до положень статті 50 УПС. Зокрема, це має бути здійснено шляхом забезпечення застосування законодавства щодо торговельних марок і географічних зазначень, ефективного впровадження санкцій при порушенні прав на інтелектуальну власність та забезпечення належного доступу до перегляду судових справ тощо.* Важливим є те, що ЄС готовий поділитись своїм досвідом з Україною, щоб зробити стадію впровадження законодавства безболісною і швидкою — через технічну допомогу та посилення діалогу.

Ця публікація містить ґрунтовні огляди практики ЄС із захисту прав інтелектуальної власності, вона включає, зокрема, всі важливі акти ЄС, що стосуються цієї галузі, останні проекти законодавчих актів, судові рішення та інші документи Європейської комісії. Я впевнений у тому, що вона може ефективно використовуватись і як авторитетне джерело, і як засіб при вирішенні в Україні проблем, пов'язаних з інтелектуальною власністю, а також як інструмент переходу діалогу щодо питань інтелектуальної власності між Україною та ЄС на новий рівень.

Голова Представництва
Європейської Комісії в Україні
Ієн Боуг

мових дій, спортивних або розважальних ігор, або зайняття бізнесом, і програми для комп'ютерів, надання інформації.

Однак, сучасна ситуація щодо ЄПК свідчить, що ці положення будуть уточнюватись або змінюватись з урахуванням вимог Угоди ТРІПС, очікуваного прийняття Директиви ЄС щодо патентоздатності винаходів, пов'язаних з комп'ютерами¹.

ПІДХОДИ ДО НАДАННЯ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНСЬКИМ ВИНАХОДАМ У ЄВРОПІ²

Патентування винаходів у країнах ЄС може бути здійснене шляхом:

- подання заявки на одержання патенту на винахід відповідно до так званої традиційної (національної) процедури;
- подачі заявки на одержання патенту на винахід відповідно до регіональної угоди, наприклад, Конвенції про видачу європейських патентів;
- подачі міжнародної заявки на винахід відповідно до Договору про патентну кооперацію (*Patent Cooperation Treaty*).

У 2001 р. загальна кількість країн, що подали міжнародні заявки, склала 107 (у 2002 — 93) з 113 учасників РСТ. На країни Західної Європи припадає більш 60% заявок, які надходять з економічно розвинених країн. За даними ВОІВ³, Німеччина знаходиться на 2 місці (13,616 заявок:13,1 %) після США за кількістю міжнародних заявок (США — 40,003 заявки, тобто 38% усіх поданих заявок), Великобританією подано 6.233 заявки (6 %), Францією — 4.619 заявок (3,6%), Швецією — 3.502 (3,07 %), Голландією — 3.187 (2,5%). Для порівняння — Україна за кількістю міжнародних заявок у 2000-2001 роках знаходиться на 37 місці. У 2000 році було подано 44 заявки, у 2001 — 48, що складає 0,1% від усіх 103.947 заявок, поданих у 2001 році.

За кількістю всіх заявок (національна процедура, європейські патенти і міжнародні заявки, подані за 2000 р.), поданих резидентами, на 1 млн. жителів цих країн, найбільше число заявок припадає на Швецію (1156), Швейцарію (976), ФРН (958), Фінляндію (570), Англію (561), Нідерланди (471)⁴. В Україні аналогічний показник дорівнює 115.

Найбільша кількість патентів, отриманих у Європейському патентному відомстві на 1 млн. економічно активних громадян припадає на Швейцарію (596), ФРН (449), Швецію (483), Великобританію (165).

Зазначені дані доцільно врахувати при виборі країни патентування.

Патентування винаходів в окремих країнах

Донедавна традиційна процедура патентування була єдиною можливою для патентування за кордоном. В даний час все більше поширення одержують про-

¹ Proposal of 20 February 2002 for a Directive of the European Parliament and of the Council on the patentability of computer-implemented inventions, COM(2002) 92 final. *Official Journal C 151 E*, 25.06.2002.

² При підготовці цього розділу використані матеріали брошури:

Капица Ю.М., Федченко Л.Ю., Шахбазян К.С. Европейский Союз — Украина: охрана объектов интеллектуальной собственности при реализации международных научных программ и проектов. — К.: Интергид, 2002. — 76 с., зокрема розділ «1.1 Законодавство ЄС в галузі охорони інтелектуальної власності» (автор — Ю.М. Капица) і частина 3 «Патентування винаходів в країнах Європейського Союзу» (автори Л.Ю. Федченко і К.С. Шахбазян).

³ Дані ВОІВ: http://www.wipo.int/pc/en/activity/2001/pct_2001.htm

⁴ Підготовлено з використанням даних Industrial Property Statistics Publication:2000 WIPO : <http://www.wipo.org/ipststs/en/publications/index.htm>

цедури патентування, передбачені різними міжнародними і регіональними угодами. При цьому традиційна процедура патентування як найбільш доцільна в деяких випадках, а іноді і єдино можлива для заявника, не втрачає своєї актуальності.

Національні законодавства більшості європейських країн містять перелік і характеристику ознак (критеріїв патентоздатності), які повинне мати нове технічне рішення, щоб бути визнаним винаходом, який охороняє закон. Найчастіше критерії патентоздатності зводяться до трьох ознак: новизни, придатності для промислового застосування і винахідницького рівня. Процедури експертизи на відповідність таким критеріям технічних нововведень, що заявляються, у різних країнах різні: є явочна, перевірочна і відстрочена системи експертизи.

Явочна система експертизи проводиться при перевірці заявки на видачу патенту на винахід на відповідність формальним вимогам. Іншими словами, при явочній системі експертизи патент на винахід видається без перевірки його на відповідність критеріям патентоздатності. Перевагою такої системи є відносно короткі терміни проведення експертизи і дешевизна патентування; недоліком — «слабкий» патент, що легко може бути оскаржений у суді і визнаний недійсним.

Перевірочна система експертизи характеризується ретельною перевіркою заявленого винаходу на відповідність усім критеріям патентоздатності. Перевагою такої системи є можливість одержати «сильний» патент; недоліком — тривалість процедури розгляду заявок і досить висока вартість патентування.

Відстрочена система експертизи передбачає публікацію (через визначений термін — у більшості країн через 18 місяців від дати подання заявки) усіх заявок, що надходять у патентне відомство, встановлення тимчасової охорони заявленого винаходу і проведення експертизи матеріалів заявки на видачу патенту тільки після подачі (протягом 4–7 років з моменту подачі заявки) клопотання про її проведення. Перевагою відстроченої експертизи є можливість одержати тимчасову охорону ще до висновку експертизи.

Так, у Нідерландах донедавна діяла явочна система експертизи, однак, відповідно до нових вимог, патенти видаються на технічні рішення, що відповідають критерієві новизни, ґрунтуючись на перевірочній системі. Заявник має можливість протягом визначеного часу оцінити технічну й економічну значимість винаходу для того, щоб прийняти рішення про доцільність його патентування. Патентна рада починає розгляд будь-якої заявки, що подана, лише після одержання відповідного формального запиту від заявника.

У Німеччині діє відстрочена система експертизи. Запатентувати можна лише нові технічні рішення, придатні для використання в промисловості. Право на отримання патенту має перший заявник (за винятком заявок, раніше поданих у державах — учасниках Паризької конвенції з охорони промислової власності). Право видачі патентів надано Патентному відомству Німеччини (м. Мюнхен).

Перелік документів, необхідних для подачі заявки на одержання патенту на винахід у кожній конкретній країні, а також вимоги до їхнього оформлення встановлюються її національним законодавством.

Відповідно до традиційної процедури патентування, заявку на видачу патенту на винахід подають у патентне відомство країни, де хочуть одержати патент, через зареєстрованого у встановленому порядку патентного повіреного (агента), оскільки складно без допомоги відповідного фахівця зорієнтуватися в тонкостях діловодства з розгляду заявок, регламентованого підзаконними нормативними

актами чужої країни. При цьому заявник може самостійно (або за допомогою патентного повіреного) підготувати, відповідно до вимог законодавства країни патентування, всі необхідні для подачі матеріали заявки (опис, формулу винаходу й ін.).

У національні відомства більшості європейських країн разом із заявкою на видачу патенту необхідно подати такі документи:

- документ, що підтверджує передачу закордонному патентному повіреному прав на ведення справ за заявкою (подачу заявки, одержання патенту, підтримка його в силі й ін.), — доручення про повноваження;
- документ, що свідчить про те, що винахід, що заявляється, ні в кого іншого не запозичено і є результатом творчої праці конкретних винахідників, дійсних авторів цього винаходу — підписка про авторство (декларація, клятва);
- документ, що підтверджує передачу однією особою іншій усіх або частини прав, що випливають з патенту, і підписаний цими особами, — передатний акт на винахід;
- документ, що свідчить про сплату збору за подачу заявки (заявочного мита), — копія платіжного документа.

Патентування винаходу в кожній з європейських країн — досить коштовна процедура. Так, вартість патентування (від подачі заявки до отримання охоронного документа) в одній європейській країні по традиційній процедурі з урахуванням послуг патентного повіреного країни патентування в середньому знаходиться від 3000 до 4300 євро¹.

Український заявник, для того щоб здійснити патентування за кордоном, має спочатку подати заявку на одержання патенту на винахід у національне патентне відомство² і одночасно, подавши відповідну заяву, повідомити його про намір здійснити патентування в інших державах³.

Подаючи заявку на одержання патенту України або міжнародну заявку з вказівкою держави — «Україна», заявник шляхом подачі відповідної заяви повідомляє Державний департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (далі — Держдепартамент) про свої наміри, що стосується закордонного патентування. При цьому заявник у встановленому порядку може передати свої повноваження стосовно закордонного патентування будь-якій особі.

Заява про намір закордонного патентування має бути підписана заявником (або довіреною особою), що несе повну відповідальність за вірогідність представленної інформації. У цій заяві вказуються: заявник в Україні; держави патентування; процедура патентування; заявник в іноземних державах; ціль закордонного патентування; наявність документа про передачу права на патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах⁴.

¹ Див. таблицю 1. Вартість патентування в країнах ЄС, ЕПО і згідно РСТ.

² Державний департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (далі — Держдепартамент).

³ Стаття 37 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»// ВВР. — 2000. — № 37. — Ст. 307.

Інструкція про порядок розгляду заяв про намір здійснити патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах, затверджена наказом № 81 від 22.05.95 з наступними змінами і доповненнями (далі — Інструкція), відповідно до якої, право на патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах має будь-як особа або його правонаступник (заявник), що подав заявку на одержання патенту на це винахід (корисну модель) в Україні або міжнародній заявці з указівкою держави «Україна».

⁴ Див. Додаток до Інструкції 1.

При цьому до заяви додаються:

- матеріали заявки на винахід (корисну модель) в обсязі, що було подано в Україні;
- документ, що засвідчує подачу заявки на винахід (корисну модель) в Україні (розписка в прийнятті заявки, рішення про встановлення дати подачі заявки, повідомлення про можливість проведення кваліфікаційної експертизи)¹;
- висновок експертизи про можливість опублікування матеріалів, що стосуються винаходу (корисної моделі), у пресі й інших засобах масової інформації²;
- документ, що засвідчує повноваження довіреної особи або правонаступництва.

У свою чергу, Держдепартамент направляє заявникові довідку про одержання від нього вищезазначених матеріалів³, реєструє заяву про намір закордонного патентування, розглядає отримані матеріали на відповідність вимогам Інструкції, готує відповідне рішення і направляє його заявникові⁴.

Договір про патентну кооперацію

Значна вартість і складність подачі заявок на винаходи одночасно в декількох країнах, відповідно до національної процедури, обумовила прийняття у 1970 році Договору про патентну кооперацію (*Patent Cooperation Treaty*, далі — РСТ).

РСТ — спеціальна міжнародна угода в рамках Паризької конвенції про охорону промислової власності, в основі якої є поняття міжнародної заявки і міжнародного пошуку, а також міжнародної попередньої експертизи. Основною задачею Договору є спрощення патентування винаходу в декількох державах — учасниках шляхом подання однієї заявки на видачу патентів у декількох країнах, що дозволяє значно зменшити витрати на закордонне патентування.

РСТ передбачене функціонування спеціальних міжнародних пошукових органів. Міжнародним пошуковим органом може бути національне патентне відомство або міжнародна організація, у задачі яких входить проведення міжнародних пошуків, що є обов'язковим елементом патентування за РСТ, і підготовка відповідних звітів. Статус міжнародних пошукових органів одержали національні патентні відомства Австралії, Австрії, Російської Федерації, США, Швеції, Японії, Китаю, а також Європейське патентне відомство. Для українських заявників у якості міжнародного пошукового органа визначене патентне відомство Російської Федерації (ФІПС, м. Москва) і Європейське патентне відомство (ЄПВ, м. Мюнхен).

¹ Ця вимога стосується і тих випадків, коли заявник патентує винахід в інших державах відповідно до Договору про патентну кооперацію і подає в Україні міжнародну заявку з вказівкою держави — «Україна».

² Положення про порядок підготовки матеріалів, призначених для відкритого опублікування, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.92 № 419.

³ Див. Додаток до Інструкції 2.

⁴ Див. Додаток до Інструкції 3, 4. При цьому, датою подачі заяви про намір здійснити закордонне патентування вважають дату надходження правильно оформлених матеріалів. Якщо подані на розгляд матеріали не відповідають вимогам Інструкції, Держдепартамент повідомляє про це заявника і пропонує доповнити або виправити їх, призупинивши розгляд заяви до одержання виправлених або доповнених документів. Якщо заявник не одержить рішення Держдепартаменту про заборону на закордонне патентування винаходу (корисної моделі) протягом 3-х місяців від дати подачі відповідної заявки, він має право подати заявку на одержання патенту у відповідний орган іноземної держави. На підставі мотивованого клопотання заявника Держдепартамент може дати дозвіл на закордонне патентування раніше устанавленого законом терміну.

Згідно РСТ, процедура патентування винаходів складається з двох фаз — міжнародної і національної.

Міжнародна фаза містить у собі:

- подачу міжнародної заявки;
- проведення компетентним міжнародним пошуковим органом міжнародного пошуку;
- міжнародну публікацію (глава I РСТ) і, за бажанням заявника,
- міжнародну попередню експертизу (глава II РСТ).

До оформлення міжнародної заявки пред'являються єдині, передбачені Інструкцією до Договору РСТ¹, вимоги, що обов'язкові для всіх договірних держав, дотримання яких виключає надалі необхідність змінювати таку заявку відповідно до національних (або регіональних) вимог, що різняться, і, відповідно, нести пов'язані з такими змінами витрати.

Матеріали міжнародної заявки мають містити: заяву, опис винаходу, один або кілька пунктів формули винаходу (якщо це необхідно), одне або кілька креслень, реферат. Міжнародна заявка подається в конкретне національне (або регіональне) відомство мовою, встановленою для цього відомства. Для українських заявників відомством, що отримує заявку, є Держдепартамент в особі Українського інституту промислової власності (далі — Укрпатент), а робочою мовою визначена російська мова. Подача міжнародної заявки в державі — учасниці РСТ має силу подання національних заявок в усі зазначені в ній або обрані держави — учасники РСТ.

Якщо міжнародна заявка відповідає вимогам РСТ, складена встановленою мовою і містить:

- згадування про те, що вона подається як міжнародна заявка; з вказівкою, принаймні, однієї договірної держави;
- частину, що є описом винаходу;
- частину, що є формулою винаходу;
- ім'я заявника (при цьому заявник не має бути позбавлений права подачі міжнародної заявки в дане відомство через громадянство або місце проживання),

відомство, що її отримує, встановлює дату міжнародної подачі за датою отримання міжнародної заявки. Національні (або регіональні) відомства не можуть пред'являти до форми і змісту міжнародної заявки інших або додаткових вимог, крім тих, що передбачено РСТ і Інструкцією до нього.

Подача міжнародної заявки супроводжується сплатою:

- міжнародного мита на користь Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності;
- мита за пошук на користь міжнародного пошукового органа;
- мита за пересилання на користь відомства, що отримує заявку.

Усі зазначені мита стягуються відомством, що отримує заявку, і сплачуються у валюті, запропонованій цим відомством. Для України такою валютою визначені долари США.

У випадку позитивного висновку відомство, що отримує заявку, у відповідності зі статтею 11 (1) РСТ, направляє перший (реєстраційний) екземпляр у Міжнародне

¹ Інструкція до Договору про патентну кооперацію (Вашингтон, 19 червня 1970 р.) /Європейське патентне законодавство. Європейські патентні конвенції. — М.: ВНИИПИ, 1985. — С. 254–266.

бюро ВОІВ, другий (копія для пошуку) — у компетентний міжнародний пошуковий орган, третій (копія для відомства, що отримує) — залишається у відомстві.

Міжнародний пошуковий орган за матеріалами кожної міжнародної заявки проводить (використовуючи встановлений правилом 34 Інструкції до РСТ мінімум документації), міжнародний пошук, метою якого є визначення відповідного рівня техніки, тобто виявлення всього того, що може бути використане для визначення новизни винаходу.

Як правило, звіт про міжнародний пошук («решерш») містить посилання на документи, які мають відношення до міжнародної заявки, що перевіряється. Цей звіт готують протягом 3-х місяців від дати одержання копії міжнародної заявки або 9-ти місяців від дати пріоритету в залежності від того, який строк минає пізніше, і направляють у Міжнародне бюро ВОІВ, а також заявникові, що на підставі результатів цього пошуку, може оцінити патентоздатність заявленого винаходу в зазначених (або обраних) державах і внести у формулу винаходу, якщо це необхідно, відповідні зміни або відкликати свою заявку в цілому або у відношенні окремих зазначених держав, щоб надалі не нести невиправданих витрат.

Після закінчення 18-ти місяців від дати міжнародної подачі або, якщо заявлено пріоритет, від дати пріоритету (якщо до цього терміну міжнародна заявка не відкликана), Міжнародне бюро ВОІВ здійснює Міжнародну публікацію в журналі «*PCT Gazette of International Patent Application*». Опубліковані дані включають: реферат, міжнародну заявку зі змінами, внесеними у формулу винаходу, і звіт про міжнародний пошук. Крім того, копії опублікованої міжнародної заявки ВОІВ розсилає в патентні відомства зазначених або обраних заявником держав, де їх включають до мінімуму патентної документації, що використовується при проведенні пошуку, а також яка використовується на національній фазі розгляду міжнародної заявки.

Договором РСТ передбачена також процедура попередньої перевірки міжнародних заявок органами міжнародної експертизи.

Міжнародна попередня експертиза проводиться з метою складання попереднього і не зобов'язуючого висновку про відповідність заявленого технічного рішення критеріям патентоздатності. Це фактично повна експертиза заявленого винаходу, що проводиться за клопотанням заявника — громадянина або мешканця договірної держави-учасниці РСТ без застереження щодо Глави II цього договору щодо проведення міжнародної попередньої експертизи. Подача такого клопотання супроводжується сплатою мита на користь Міжнародного бюро ВОІВ і мита за міжнародну попередню експертизу на користь органа, що її проводить. Ці положення в повному обсязі поширюються і на українських заявників, оскільки Україна приєдналася до РСТ без зазначеного застереження.

Міжнародна попередня експертиза встановлює, чи є заявлений винахід новим, чи відповідає він винахідницькому рівневі і чи є придатним для промислового застосування. Результати міжнародної попередньої експертизи направляються до національних патентних відомств обраних заявником держав, що приймають остаточне рішення про видачу патенту. Причому національні патентні відомства можуть прискорити розгляд міжнародної заявки на національній фазі, беручи до уваги висновки органа міжнародної попередньої експертизи. Деякі національні патентні відомства навіть ввели пільги для заявок, що пройшли стадію міжнародної попередньої експертизи. Заявник же, ґрунтуючись на результатах міжнародної попередньої експертизи, має можливість оцінити доцільність патентування свого винаходу в певній обраній ним країні.

Національна фаза настає після закінчення 20-ти або 30-ти місяців від дати міжнародної подачі або від дати пріоритету, у залежності від того, проводилася або не проводилася міжнародна попередня експертиза міжнародної заявки, і являє собою процедуру розгляду таких заявок з урахуванням результатів міжнародного пошуку і міжнародної попередньої експертизи в національних патентних відомствах зазначених (або обраних) держав. Зазначимо, що щодо України національна фаза настає після закінчення 21 або 31 місяця відповідно. Вступ у національну фазу супроводжується подачею в патентні відомства визначених або обраних держав (якщо це передбачено національним законодавством) перекладів міжнародної заявки на національні мови, а також сплатою національного патентного мита.

Не пред'являючи до форми або змісту міжнародної заявки яких-небудь додаткових вимог, крім передбачених РСТ та Інструкцією до РСТ, національні (або регіональні) патентні відомства проводять експертизу міжнародної заявки на відповідність національним критеріям патентоздатності і здійснюють видачу патентів.

Європейська патентна конвенція

Європейська патентна конвенція підписана в Мюнхені 5 жовтня 1973 р. Конвенція набрала сили 7 жовтня 1977 р.¹ та стала основою створення Європейської патентної організації². Для здійснення положень ЄПК у 1977 р. створене Європейське патентне відомство. У результаті з'явилися так звані *регіональні патенти*, що могли за бажанням заявника діяти одночасно на території декількох держав — учасників Конвенції.

Право на отримання європейського патенту належить винахідникові або його правонаступникові. Подати заявку на одержання європейського патенту може будь-яка фізична або юридична особа або будь-яка організація, прирівнювана до юридичної особи, у відповідності із законодавством, що регулює їхню діяльність. Якщо винахідник є службовцем, то право на одержання європейського патенту визначається правом держави, у якому службовець здійснює свою основну діяльність. Крім того, ЄПК проголошує принцип вільного доступу, відповідно до якого громадяни держав, які не беруть у ній участь, можуть також подавати заявки на одержання європейського патенту. Таким чином, українські заявники можуть подати заявку в ЄПВ та отримати європейський патент.

Згідно ЄПК не можуть одержати правову охорону як винаходи відкриття, наукові теорії і математичні методи, плани, правила, методи інтелектуальної діяльності, ігор або ділової діяльності, а також програми електронно-обчислювальних машин; результати художнього моделювання; способи представлення інформації. Європейський патент не може бути виданий також на винаходи, публікація або використання яких суперечили б суспільному порядку або добрій волі людини; сорти рослин або породи тварин.

Заявка на видачу європейського патенту подається або в ЄПВ у Мюнхені, або до його філії у Гаазі, або в національні патентні відомства договірних держав безпосередньо або поштою без участі патентного повіреного в трьох екземплярах

¹ Учасниками Конвенції про видачу європейських патентів є Австрія, Бельгія, Великобританія, Німеччина, Греція, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Португалія, Франція, Швейцарія і Швеція.

² Європейська патентна організація найбільш велика у світі регіональна патентна організація. Щорічно в ЄПВ надходить близько 100 тис. заявок, половина з яких належить заявникам із країн, що не є членами ЄПО.

на одній із трьох офіційних мов (англійська, французька або німецька). Все інше діловодство за заявкою здійснюється через зареєстрованого в ЄПВ патентного повіреного.

Матеріали заявки на видачу європейського патенту мають містити таке: заява про видачу європейського патенту; опис винаходу; один або кілька пунктів формули винаходу; креслення, на які зроблені посилання в описі або у формулі винаходів; реферат.

Разом із заявкою може бути подане (протягом 12-ти місяців від дати подачі першої заявки) і клопотання про встановлення конвенційного пріоритету.

Заява про видачу європейського патенту подається на спеціальному бланку і містить:

- прохання про видачу патенту;
- назву винаходу;
- дані про заявника: ім'я (найменування), адреса, громадянство, держава, де він проживає або знаходиться;
- вказівку на номер першої заявки, якщо подана замість першої правомочним заявником;
- заяву про пріоритет (якщо заявка подається з використанням конвенційного пріоритету) із вказівкою держави, де заявка вперше була подана, і дата її першої подачі;
- вказівка договірної держави або держав, в яких отримується охорона винаходу;
- вказівка імені винахідника, якщо таким є заявник;
- підпис заявника або його представника (якщо заявка подається декількома заявниками, рекомендується вказувати одного загального представника);
- список документів, прикладених до заявки.

Опис винаходу будується за визначеною схемою і має містити дані, що розкривають сутність заявленого рішення досить ясно і повно для того, щоб винахід міг здійснити фахівець, вказують його фактичну значимість на тлі відомого рівня техніки і властиві йому переваги. В описі винаходу звичайно приводиться:

- назва винаходу;
- вказівка на галузь техніки, до якої відноситься технічне рішення, що заявляється, і характеристика рівня техніки на основі відповідних документів; розкриття сутності винаходу у виразах, які дозволяють зрозуміти технічну задачу, навіть якщо вона точно не сформульована, і рішення цієї задачі за рахунок винаходу (тут за необхідності вказуються переваги, надані винаходом, стосовно відомого рівня техніки);
- короткий опис креслень, якщо вони є;
- принаймні один зі способів здійснення винаходу з приведенням, якщо необхідно, прикладів і посилань на креслення;
- роз'яснення того, як винахід може знайти промислове застосування, якщо це очевидним образом не випливає з опису сутності винаходу.

Формула винаходу будується за так званою німецькою схемою з виділеною новизною і визначає обсяг правової охорони, наданої патентом. При цьому, якщо предметом патенту є спосіб, то охорона поширюється також на продукти, отримані безпосередньо цим способом.

Креслення до заявки мають задовольняти вимогам визначеної форми.

Реферат має включати чітке резюме того, що викладено в описі, формулі винаходу і кресленнях.

Заявка на видачу європейського патенту має відноситися тільки до одного винаходу або групи винаходів, пов'язаних між собою єдиним винахідницьким задумом.

Експертиза заявки на видання європейського патенту складається з декількох етапів.

1. Перевірка виконання усіх формальних вимог до заявки (формальна експертиза), у тому числі сплати протягом місяця від дати надходження заявки в ЄПВ заявочного мита. Якщо матеріали заявки задовольняють формальним вимогам, проводять попередній патентний пошук, у ході якого виявляють усі джерела інформації, що мають відношення до технічного рішення, що заявляється. Вказане дає можливість визначити рівень техніки як основу для встановлення новизни винаходу і з'ясувати, чи є рішення, що заявляється, частиною відомого рівня техніки. В іншому випадку заявка вважається відкликаною. Особливістю цього етапу є і те, що в ході його визначають можливість встановлення пріоритету.

2. Звіт про патентний пошук направляють заявникові разом з копіями усіх документів, на які є посилання. Заявник може після одержання звіту про пошук зі своєї ініціативи змінити опис, формулу винаходу і креслення так, щоб предмет заявки не вийшов за межі матеріалів заявки, поданих спочатку.

3. Через 18 місяців від дати подачі заявки (або, якщо заявлено пріоритет, від дати пріоритету) її публікують разом зі звітом про пошук. Така публікація має двояку спрямованість: вона слугує ознайомленню зацікавлених осіб з новим технічним рішенням і дозволяє здійснити позавідомчу перевірку заявленого рішення шляхом надання можливості будь-якій зацікавленій особі висловити свої зауваження щодо його патентоздатності. За клопотанням заявника, матеріали заявки можуть бути опубліковані і раніше цього терміну.

4. Після публікації заявки за умови, що діловодство за заявкою в даній країні ведеться на одній із трьох офіційних мов, у цій країні настає тимчасова охорона винаходу. Для отримання тимчасової правової охорони винаходу в інших державах-учасниках ЄПК у патентні відомства цих держав необхідно направити переклад формули винаходу на національну мову.

5. Заявник, ґрунтуючись на звіті про пошук і запереченнях третіх осіб, приймає рішення про подальшу долю заявки: подати, сплативши відповідне мито, протягом 6-ти місяців від дати публікації заявки клопотання про проведення експертизи матеріалів або відмовитися від отримання патенту.

6. У ході експертизи виявляють відповідність заявленого винаходу критеріям новизни, промисловій застосовності і винахідницькій діяльності.

Винахід вважається новим, якщо він не відноситься до відомого рівня техніки. При цьому рівень техніки включає усе, що стало загальновідомим, шляхом усного або письмового опису, або через використання будь-яким іншим способом до дати подачі заявки. До рівня техніки входить також зміст заявок у першій редакції, дата подачі яких передують даті подачі розглянутої заявки і які були опубліковані тільки на цю дату або після неї. При цьому розголошення винаходу не приймається до уваги, якщо воно мало місце не раніше чим за шість місяців до подачі заявки на отримання європейського патенту і було прямим або непрямим результатом очевидного зловживання, зробленого щодо заявника або його правонаступника; факту розміщення заявником чи його правонаступником винаходу на офіційних або офіційно визнаних виставках¹, при цьому підтвердження факту участі у виставці має бути документальним.

¹ Конвенція про міжнародні виставки (Париж, підписана 22.11.28 і востаннє переглянута 30.11.72).

Вважається, що винахід має винахідницький рівень, якщо він не є очевидним для фахівця, виходячи з існуючого рівня техніки.

Винахід вважається придатним для промислового застосування, якщо він може бути виготовлений або використаний у будь-якій галузі промисловості, у тому числі й у сільському господарстві. Не вважаються придатними для промислового застосування методи хірургічного або терапевтичного лікування організму людини або тварин і методи діагностики для організму людини або тварини. При цьому речовини або суміші, які використовуються для застосування зазначених методів, можуть бути захищені європейським патентом.

Якщо матеріали заявки задовольняють вимогам експертизи, виноситься попереднє позитивне рішення, після чого пункти формули мають бути переведені на дві інші офіційні мови і протягом трьох місяців після винесення такого рішення сплачене мито за видачу європейського патенту і його публікацію.

7. Протягом 9-ти місяців після винесення рішення про видачу європейського патенту і публікації опису до нього в бюлетені ЄРВ треті особи можуть подати відповідним чином обґрунтований протест проти видачі такого патенту. Заперечення зацікавлених осіб служать підставою процедури з заперечень, що є остаточним етапом дослідження заявленого рішення на патентоздатність у рамках відомства. Рішення ЄРВ (підтверджувальне, або що відхиляє) є остаточним рішенням про видачу європейського патенту.

8. І, нарешті, після публікації повідомлення про видачу європейського патенту, його власникові видають Європейську патентну грамоту разом з описом винаходу, що свідчить про те, що європейський патент виданий у відношенні зазначених держав.

Термін дії європейського патенту 20 років від дати подачі заявки. Європейський патент у кожній з договірних держав, для яких він був виданий, надає його власникові з моменту публікації зведень про видачу такого патенту, такі ж права, що і виданий у цій державі національний патент. Будь-яке порушення в договірній державі прав, що охороняються європейським патентом кваліфікується відповідно до національного законодавства.

Вибір підходу до патентування: національна заявка, ЕРО або РСТ

Процедура закордонного патентування припускає комплекс заходів, а саме:

- вибір країни (країн) патентування;
- визначення доцільності патентування в певній країні;
- вибір процедури патентування;
- підготовка і подача заявки (заявок) на видачу патенту (патентів) на винахід у патентні відомства обраних для патентування країн;
- ведення листування в ході діловодства за заявкою (заявкам);
- одержання патенту (патентів) і підтримка його (них) у силі, у тому числі оплата всіх необхідних зборів і мит за юридично значимі дії, а також послуг патентних повірених у країні (країнах) патентування й інші дії.

Вибір країни патентування має враховувати стан і напрямок економічного розвитку. Підставою для вибору країни патентування служить і традиційний експорт продукції, до якої відноситься розглянутий об'єкт, особливо, якщо цей експорт обумовлений довгостроковими угодами. Патентування нових технічних рішень доцільно, як правило, у тих країнах, де добре розвита галузь промисловості, що відповідає пропонованому до патентування нововведенню, або де ведуться відповідні наукові і науково-технічні дослідження.

Для того, щоб вирішити питання про доцільність патентування нового технічного рішення в певній країні, слід відповісти на такі питання:

- чи можливо скласти формулу винаходу так, щоб забезпечити правовий захист винаходу з необхідною і достатньою широтою (природно, що нема рації здійснювати патентування, якщо отриманий патент може бути легко обійдений конкурентами)?
- чи можливо, виконуючи вимоги національних законодавств країн, обраних для патентування, скласти опис винаходу так, щоб максимально ускладнити можливість його несанкціонованого використання?
- чи можливо проконтролювати дотримання третіми особами прав, наданих патентом?

Якщо на поставлені питання будуть отримані позитивні відповіді, а реалізацію наданих патентом прав і контроль за правомірністю їхнього використання третіми особами здійснює сам власник патенту, необхідно також відповісти на питання:

- що є метою патентування певного технічного рішення в певній країні (передача технології; продаж ліцензії; експорт продукції, виготовленої з використанням винаходу або інші причини)?
- в яких країнах найбільше доцільно одержати охоронний документ?
- яка процедура патентування найбільш прийнятна в певному випадку і чим необхідно керуватися у виборі країни патентування?
- які ще охоронні документи (патенти на корисну модель, промисловий зразок, свідчення на знак для товарів і послуг і ін.) і в якій країні доцільно було б одержати, щоб підсилити свої позиції на конкретному ринку?

Відповідаючи на ці питання, варто врахувати стратегію зовнішньоторговельної діяльності підприємства в цілому, у тому числі наскільки перспективний експорт продукції, виготовленої з використанням нового технічного рішення. Так, у випадку постійного експорту такої продукції, патентування підвищує шанси її виходу на ринки розвинутих країн, розширення обсягів супутніх продажів, полегшує припиненню недобросовісної конкуренції (патентний захист дозволяє сподіватися, що на обраному сегменті ринку конкуруючої продукції не з'явиться). При разових експортних постачаннях, патентування не завжди виправдане.

У випадку передачі (трансфері) технологій як альтернативі експортові продукції, виготовленої з використанням такої технології, коли експорт подібної продукції неможливий або утруднений (високі мита, валютні, торговельні й інші обмеження для ввозу товарів і т.п.) через протекціоністську політику уряду країни передбачуваного експорту, патентування також є виправданим.

Бажання іноземних фірм придбати ліцензію на використання нового технічного рішення або виготовлену з його використанням продукцію, також є досить вагомою підставою для патентування в країні потенційного ліцензіата й в країнах, де розміщені його дочірні підприємства. Причому, щоб виключити можливість порушення виключних прав третіх осіб і, як наслідок, виникнення судових розглядів, необхідно здійснювати перевірку пропонованого до продажу об'єкта на патентну чистоту у всіх випадках, що стосується передачі (трансферу) технології, продажу ліцензій у певну країну, експортних постачань.

Питання патентування розглядають і при експонуванні виготовленої з використанням нових технічних рішень продукції на міжнародних виставках, ярмарках, адже метою експонування, як правило, є пропозиція до продажу такої продукції за межами України.

Визначивши мету патентування і країни комерційної реалізації певного технічного рішення, приймають остаточне рішення про вибір процедури патентування.

Вибір процедури патентування — досить складне завдання. Такий вибір здійснюється виходячи з умов одержання охоронних документів у кожній конкретній країні з урахуванням передбачуваних ринків збуту, а саме:

- вимог законодавства обраної для патентування країни, у тому числі її участі в міжнародних і регіональних договорах з охорони інтелектуальної, у тому числі промислової, власності;
- реальних термінів оформлення, подачі і розгляду заявок на одержання охоронних документів;
- наявності фінансових коштів й ін.

Іншими словами, ухвалення рішення про вибір процедури патентування залежить від всіх аспектів конкретної патентно-правової ситуації, переваг і недоліків певної процедури патентування, а також власних фінансових можливостей (включаючи наявність достатньої кількості іноземної валюти, тому що процес одержання патенту може ускладнитися і зажадати великих витрат, чим це передбачалося раніше).

Патентування за РСТ, дає такі переваги:

Заявник звільняється від зайвих витрат на підготовку матеріалів заявок на той самий винахід для подачі в національні патентні відомства різних країн, оскільки згідно РСТ він має право подати одну заявку, оформлену відповідно до єдиних вимог, на одній мові з витребуванням за нею патенту у всіх або декількох договірних державах.

Поділ праці з підбору й обробки документації між міжнародними пошуковими органами, органами міжнародної попередньої експертизи і відомством, що отримує, полегшує і прискорює проведення експертизи заявок.

Заявник має більше часу для комерційного пророблення винаходу і вирішення питання про доцільність його патентування в зазначених або обраних державах. Якщо одержання патенту в даній країні недоцільно, можна, відкликавши заявку й уникнувши сплати національних мит і витрат на переклад матеріалів заявки, заощадити досить значні суми. Міжнародний пошук дозволяє також до перекладу заявки на національну фазу змінити заявку або подати додаткову заявку, що забезпечує більш «сильну» охорону винаходу.

Позитивні результати звіту про міжнародний пошук зміцнюють позицію заявника в національних патентних відомствах зазначених держав.

Висновок міжнародної попередньої експертизи збільшує ймовірність одержання патенту на винахід в обраних країнах (при цьому в країнах з явочною системою експертизи одержати більш надійний патент).

У деяких країнах наявність звіту про міжнародний пошук і висновку міжнародної патентної експертизи зменшують для заявника розміри національних патентних мит, тому що деякі національні патентні відомства, з огляду на відповідне скорочення витрат на експертизу, запровадили значні пільги на національні мита, стягнуті по таких заявках.

Публікація міжнародної заявки зі звітом про міжнародний пошук сприяє залученню фірм до цих винаходів і полегшує заявникові рекламу.

Патентування відповідно до ЄПК має такі переваги:

Заявник має можливість подати одну заявку на одній мові, в одне відомство, що одержує, через одного патентного повіреного з одержанням охоронного документа на винахід, що діє у всіх «зазначених країнах».

Наявність одного могутнього пошукового й експертного органа дозволяє заощадити значні кошти. Дотримання встановлених термінів проведення пошуку й експертизи забезпечується можливістю подачі і розгляду заявок на одержання європейських патентів у декількох філіях ЄПВ.

Досить сувора експертиза дозволяє одержати «сильний» патент.

Європейський патент діє в кожній договірній державі, для якої він виданий, і має таку ж дію, що і національний патент, виданий в цій державі.

Європейський патент можна одержати, використовуючи процедуру РСТ (подачу міжнародної заявки з вказівкою Європейського патентного відомства як однієї з «зазначених» держав).

При цьому слід зазначити і недоліки патентування згідно ЄПК, а саме: складність процедури одержання патенту; ризик, пов'язаний із утратою патентних прав відразу щодо всіх зазначених держав; висока вартість такого патентування.

Зазначимо, що при патентуванні в трьох і більше країнах-членах Європейської патентної конвенції одержання європейського патенту для цих країн стає більш дешевим, ніж застосування національних процедур у кожній окремій країні¹.

При патентуванні в багатьох європейських країнах безпосередньо за РСТ витрати складають більші суми, ніж при патентуванні за ЄПК, особливо що стосується Франції, Бельгії і Греції.

Проте, для тих, хто обирає шлях РСТ, є змога визначитися, чи варто переходити до національної фази патентування. Варто також врахувати, що час одержання європейського патенту складає 49 місяців, що значно перевищує терміни підходу РСТ-II — національне патентне відомство (звичайно 3 роки, для деяких країн — Франція, більший термін). Крім того, весь зазначений час заявник має платити збори за підтримку патенту в силі без якої-небудь упевненості, що патент буде виданий.

Якщо передбачається одержати патентну охорону швидко, а також, уникнути етап експертизи, заявникові краще вибрати похід РСТ-I або національну процедуру.

Часто використовують підхід ЄПК — РСТ. При цьому заявник подає міжнародну заявку за РСТ-II. Якщо передбачається патентування в країнах-членах ЄПК, вказується Європейське патентне відомство як міжнародний пошуковий орган. Цей підхід є порівняно швидким і у випадку позитивного рішення дозволяє одержати європейський патент протягом трьох років з дати подачі заявки з РСТ, а також дає можливість, на відміну від практики ЄПК, одержати звіт про пошук перед публікацією, що дозволяє заявникові з урахуванням результатів звіту доповнити або зняти заявку, уникнувши тим самим розголошення таємності.

Негативною стороною такого підходу є більша вартість патентування, чим у випадку прямого патентування за ЄПК.

Вартість патентування

Вартість закордонного патентування складає значні суми. При цьому витрати провадяться раніш, ніж винахід почне приносити економічну вигоду. У таблиці 1 представлені витрати, необхідні для того, щоб запатентувати винахід у ряді найбільш розвинутих країн за національною і міжнародною процедурою, а також в ЄПВ.

В усіх країнах, за винятком США, вартість підтримки патенту в силі щорічно зростає аж до останнього 20-ого року дії патенту, так що в підсумку вони досить великі. Ця обставина, звичайно, не відіграє істотної ролі, оскільки

¹ Cost of patenting in Europe — a study conducted by the EPO// Patent World, 1995. — P. 26.

велика частина патентів не підтримується в силі більш 15 років. Однак якщо винахід приносить істотні доходи, щорічні плати за підтримку в силі відповідного патенту вносяться аж до 20-ого року терміну дії патенту, прибуток від використання такого винаходу теж досить високий, що дозволяє здійснювати щорічний платіж без особливих утруднень.

У той час як зазначені в таблиці 1 збори відомств є фіксованими величинами, вартість послуг патентних повірених наводиться як середня величина, розрахована з даних, отриманих у результаті опитування про відповідні ціни в кожній конкретній країні. При цьому витрати визначалися для заявок на отримання патенту на винахід середньої складності.

Варто також мати на увазі, що вартість подачі європейської (ЄПК) і міжнародної (РСТ) заявки враховує лише збори, передбачені Європейським патентним відомством і Міжнародним бюро ВОІВ без врахування національної фази. Витрати, що мають бути понесені на національній фазі, прямо залежать від кількості зазначених або обраних держав, де передбачається отримати правову охорону винаходу, і національних патентних відомств, де передбачається проведення експертизи, і, відповідно, можуть бути прогнозовані індивідуально для кожного конкретного випадку.

Орієнтовно, переклади й інші формальності для патентування в 8 європейських країнах з ЄПК збільшують витрати більш, ніж у 12000 євро.

Перспективи патентної охорони винаходів в ЄС

Через складнощі у запровадженні патенту Спільноти, остаточні цілі європейської патентної інтеграції поки що не досягнуто, оскільки Люксембурзька угода про патент Спільноти, що передбачає видачу єдиного європейського патенту з дією на території всіх держав-членів ЄС, ще не набрала сили.

З прийняттям Регламенту про патент Спільноти на території держав-учасників буде сформовано єдиний патентний простір, що забезпечить:

- спрощення і здешевлення процедури одержання охоронного документа, який одночасно діє у всіх державах-членах;
- гармонізацію охорони прав патентовласників у межах єдиного патентного простору.

Останній варіант проекту пропозиції щодо впровадження патенту Спільноти, беручи до уваги пропозиції, визначені у документі «Спільний політичний підхід», узгоджено Радою ЄС в травні 2003 року. Зокрема, до проекту Регламенту включені положення, які стосуються вимоги перекладу заявки на патент на всі мови Спільноти для того, щоб патент вважався дійсним (за винятком тих випадків, коли держава відмовляється від цієї вимоги щодо власної державної мови). Попередній варіант Регламенту містив вимогу, щоб патент, виданий ЄПВ, був на одній з трьох офіційних мов ЄПВ (англійська, французька, німецька) з перекладом опису заявки на інші три мови, що публікуються для ознайомлення.

ВИСНОВКИ

Виходячи з наведеного вище, слід зазначити, що за основними положеннями Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» у цілому відповідає матеріальним нормам як ЄПК так і проекту Регламенту про патент Спільноти. В той же час окремі статті Закону не в повній мірі відповідають поло-

Таблиця 1.

Вартість національних та міжнародних процедур патентування — ЄС, ЕРО, РСТ¹ (євро)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Витрати на підтримання патенту у силі протягом перших 5 років дії патенту		Загальна вартість за перші три роки		Загальна вартість за 20 років	
									Збір відомства	Вартість послуг патентного повір.	Збір відомства	Вартість послуг патентного повір.	Збір відомства	Вартість послуг патентного повір.
ФРН	2000	205	500	149	130	800	90	130	3—й рік: 59 4—й рік: 59 5—й рік: 90	80 80 80	503	3650	+/-12000	+/-4800
Франція	1700	360	500	-	-	500	86	100	2—й рік: 29 3—й рік: 32 4—й рік: 37 5—й рік: 51	29 29 29 29	827	2900	+/-5500	+/-3400
Велико-британія	1500	195	640	105	225	800	-	-	5—й рік: 75	82	300	3200	+/-6700	+/-4500
Італія	2000	400 ²	450	-	-	-	70 ³	-	1-3—й р.: 70 4—й рік: 37 5—й рік: 47	84 84	470	2450	+/-6200	+/-3900
Іспанія	1000	560	1000	-	-	800	25	170	3—й рік: 19 4—й рік: 24 5—й рік: 46	60 60 68	604	3050	+/-3400	+/-4200

¹ Дані щодо зборів представлені патентним відомством кожної країни. Вартість послуг патентних повірених ґрунтується на інформації, що надана кількома патентними повіреними з кожної країни. Витрати відповідають поданню заявок на винахід середнього рівня складності. Дані на 2000 р. //www.ipr-helpdesk.org/

² Не потрібне клопотання щодо проведення пошуку.

³ Сплачується після отримання патенту.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
США¹	2500	800 (400) ⁴	300	-	-	2500	1210 (605) ⁴	250	3½ —й рік: 940 (470) ⁴	150	2010 (1005) ⁴	5550	+/-8130 (4065) ⁴	+/-6000
Японія	2400	205	1750	1100	560	2500	850	350	4—й р.: 500 5—й р.: 500	180 180	2155	7550	+/-85000	+/-11000
ЕРО²	2000	1549	2000	1431	150	1000	715	180	3—й р.: 383 4—й р.: 403 5—й р.: 434	80 80 80	4078	5400	+/-19400	+/-6800
РСТ³	2000	2164	2100	1681	150	1000	-	-	- ⁴	-	3845 (2164) ⁵	5250 (4100) ⁸	В залежності від кількості держав, де передбачається охорона	

¹ Дані у лапках є вартістю послуг для «малих заявників», для яких у США передбачені 50 відсоткові знижки. До таких суб'єктів відносяться некомерційні організації, такі як школи, університети, установи культури, освіти та інші, тобто організації, що мають статус неприбуткових організацій; малі компанії, фірми, де число службовців в останній комерційний рік не було більшим за 500 осіб, включаючи тимчасових працівників; незалежні винахідники.

² Європейський патент (15 незалежних пунктів, 8 країн). Без національної фази.

³ Міжнародна заявка (РСТ). Без національної фази.

⁴ Витрати на підтримку патенту у силі здійснюються тільки на національній фазі.

⁵ З експертизою (без експертизи).

женням проекту Регламенту, що після його прийняття має бути відповідним чином враховано в Україні.

Зокрема, це стосується перехресного ліцензування, отримання примусової ліцензії тощо.

Важливим є питання вивчення можливості приєднання до Європейської патентної конвенції, а також приведення національного законодавства у відповідність з новішими доробками права ЄС стосовно біотехнологічних винаходів, винаходів, пов'язаних з комп'ютерами.

Нагальним питанням є вивчення та врахування в Україні при вдосконаленні законодавства рішень Апеляційної палати ЄПВ, що містять позицію ЄПВ з багатьох практично важливих питань.

Подальшого розповсюдження серед винахідників, науковців має набувати інформація про можливості патентної охорони українських винаходів у Європі, переваги певних підходів до патентування. Необхідним є запровадження стимулів, заходів з державної підтримки патентування українських винаходів у Європі, враховуючи посилення економічної інтеграції, а також набуття більш широкого науково-технічного співробітництва між Україною та Європейським Союзом.